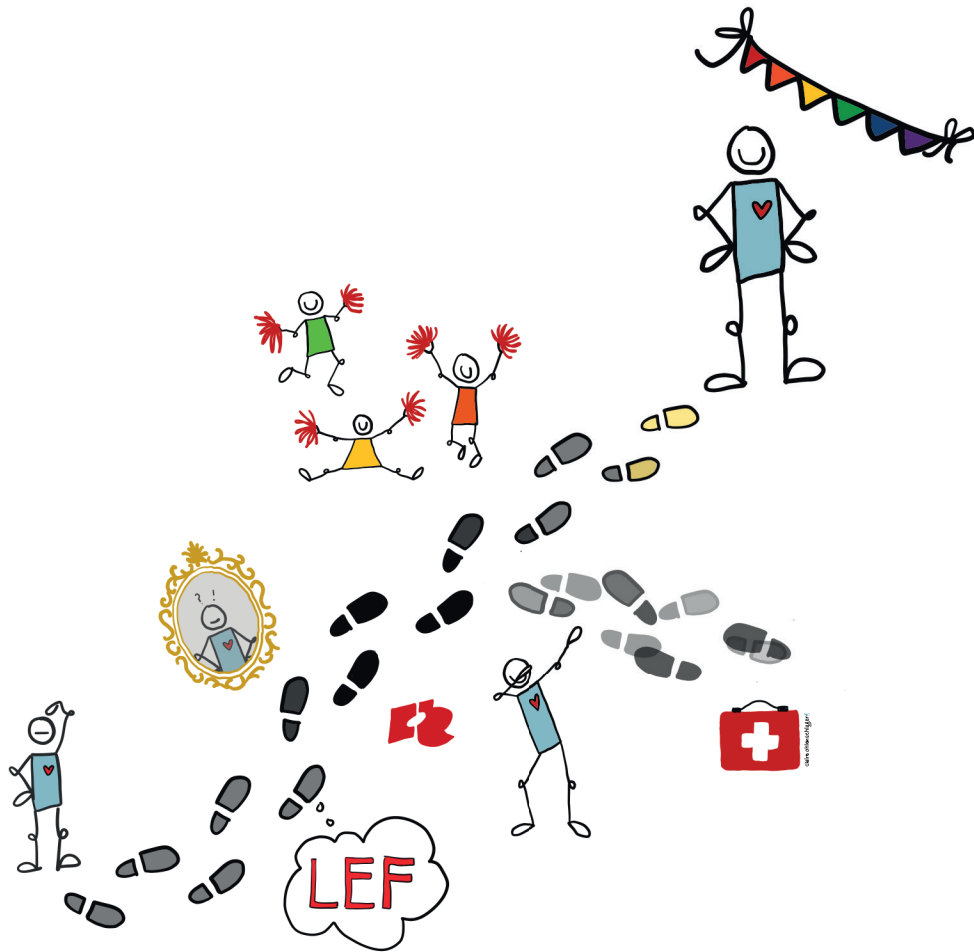

Cursushandleiding

Didactiek N2: lesgeven

2021 – 2022

Cursusjaar:	2021-2022, blok
Periode:	Onderwijsperiode 1
Cursuscode:	LERDIL01X
Aantal EC:	5 EC
Cursusbeheer:	Bart van Beek, Justin Slabbekoorn
Met medewerking van:	Jacco Schuijjer, Jeroen Mikkers, Jozefien Bos Mariëlle Theunissen

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Leerresultaten	4
2.1 Leerresultaten in relatie tot bekwaamheidsdomeinen, beroepstaak en kennisbases.....	4
2.2 Literatuur	6
2.3 Urenverantwoording.....	7
3.1 Organisatie	9
4. Toetsing en beoordeling	15
4.1 Wijze van toetsing.....	15
4.2 Procedure.....	15
4.3 Beoordelingsmodel en cesuur	16
Bijlage 1: Beoordelingsformulier Didactiek N2	17
Bijlage 2: Toetsmatrijs	22
Bijlage 3: Opdracht voorbeeldig uitgewerkte les.....	24
Bronnen.....	40

1. Inleiding

Een goede voorbereiding is het halve werk. Dat geldt ook in het onderwijs. Tijdens de cursus Didactiek N2: Lesgeven staat daarom het voorbereiden van een les centraal. Je krijgt lessen over thema's die je helpen om in een lesvoorbereiding doordachte keuzes te maken, zoals: onderwijsconcepten, vragen stellen en de werking van het geheugen. Die doordachte keuzes verwerk je in een voorbeeldig uitgewerkte les (VUL), waarbij je beargumenteert waarom deze les voorbeeldig uitgewerkt is.

In veel van de lessen staan recente wetenschappelijke inzichten centraal. Door met deze inzichten in gedachten jouw lesvoorbereiding te onderbouwen werk je aan *evidence-informed* handelen, het bewust gebruikmaken van inzichten uit onder meer de wetenschap om het onderwijzen vorm te geven (Brown, Schildkamp, & Hubers, 2017)

Deze cursus draait dus om jouw (vak)didactisch handelen en specifiek om de beroepstaak *de leraar verzorgt onderwijs volgens de PDCA-cyclus*. Zoals je (heel) misschien weet gaat het in deze beroepstaak zowel om het ontwerpen en onderbouwen van onderwijs als om het geven van onderwijs. Tijdens deze module staan echter het ontwerpen en onderbouwen centraal. Met het geven van het ontworpen en onderbouwde onderwijs oefen je tijdens het werkplekleren.

Daarmee is al een van de verbanden van deze cursus met andere cursussen aangegeven, maar er zijn er nog meer. Ten eerste bouwt deze cursus voort op cursussen uit het eerste jaar over didactiek, zoals Oriëntatie op het beroep (OROB) en Didactiek N1: leren lesgeven. Met name wordt er ingehaakt op de geleerde lessen over motivatie en feedback geven. Ten tweede vormt deze module de basis voor de tweedejaarscursus Didactiek met ICT, waarin het onder meer gaat om het op didactisch verantwoorde wijze inzetten van onderwijsleertechnologie (OLT). Ten slotte vormt, zoals al eerder gezegd, het ontwerpen en onderbouwen van onderwijs de basis van het geven van goed onderwijs, en steunen de cursus Professioneel handelen en het werkplekleren daarmee op deze cursus.

Voor deze cursus is er geen aanwezigheidsplicht, maar dat zou je er niet van moeten weerhouden om de lessen toch te volgen.

Achtereenvolgens vind je in deze handleiding: de leerresultaten, inclusief de literatuur die helpt om de leerresultaten te behalen en een urenverantwoording, het programma en meer informatie over de toetsvorm.

Binnen deze module wordt over lerenden gesproken. Een lerende is iedereen die iets leert. In het voortgezet onderwijs worden lerenden over het algemeen 'leerlingen' genoemd en in het middelbaar beroepsonderwijs 'studenten'.

Tot slot is het belangrijk om te noemen dat er voor deze cursus een [Wikiwijs](https://bit.ly/32eKzL5) is, te vinden op <https://bit.ly/32eKzL5>. Het gebruik van deze Wikiwijs is essentieel voor het met succes volgen van deze cursus.

2. Leerresultaten

2.1 Leerresultaten in relatie tot bekwaamheidsdomeinen, beroepstaak en kennisbases

Bekwaamheidsdomein: (vak)didactisch handelen
Beroepstaak: De leraar verzorgt onderwijs volgens de PDCA-cyclus
Leerresultaten Didactiek N2: Lesgeven
• herkent passend taalgebruik bij leerlingen   • biedt taalsteun bij een lees-, spreek, schrijf-of luistertaak   • laat leerlingen spreken en schrijven over de leerstof   • past woordenschatdidactiek toe bij het aanleren van kernbegrippen en doelwoorden   • geeft vorm aan (activerende) relevante en betekenisvolle leeractiviteiten   • geeft de les effectief vorm met behulp van didactische principes   • verbindt hieraan implicaties voor het eigen (vak)didactisch handelen   • ontwerpt en onderbouwt lessen waarin kerndoelen of eindtermen, leerdoelen, onderwijsactiviteiten en toetsing op elkaar aansluiten wat betreft inhoud en niveau¹
Generieke Kennisbasis (Beunk, Geerts, Gootzen, & Revet, 2017)
Domein A1: opvattingen over leren en leerconcepten
Domein A2: onderwijsconcepten
Domein A3: hersenen en leren
Domein A4: leer- en motivatie-processen
Domein A5: begeleiden van leerprocessen
Domein A6: hanteren van doelen
Domein A7: ontwerpen van onderwijs
Domein A8: toetsen en evalueren
A1: visies en definities van leren
A1: leertheorieën en implicaties voor het onderwijs
A1: vormen van leren in diverse contexten
A2: moderne onderwijsconcepten
A2: onderwijsconcepten van traditionele vernieuwingsscholen
A2: onderwijsconcepten van profielscholen
A3: werking van het geheugen
A4: kennissoorten
A4: cognitieve leerstrategieën
A4: strategieën van zelfregulatie
A4: motivatietheorieën
A4: leervoorkeuren
A4: betekenisvol leren
A5: instructiestrategieën
A5: feedback

¹De oranje leerresultaten worden niet getoetst binnen deze cursus, maar in het onderwijs is er wel aandacht voor de leerresultaten en bij een eventuele uitvoering van de voorbeeldig uitgewerkte les kunnen ze wel getoetst worden.

Bovendien zijn de leerresultaten zoals hier weergegeven een uitsnede van de resultaten voor niveau 2. Zo stond in het laatste leerresultaat het woord 'verzorgt'. Het (op een bepaalde wijze) verzorgen van onderwijs wordt echter in de context van deze cursus niet getoetst.

A5: begeleiden in verschillende leeromgevingen
 A6: functie en soorten van leerdoelen
 A6: taxonomie
 A6: formuleren van leerdoelen
 A6: referentiekaders
 A7: didactische werkvormen
 A7: evaluatiemethoden vormgeving onderwijs
 A8: Taxonomieën
 A8: Wet en regelgeving met betrekking tot examineren

Leerdoelen van deze cursus

- Je verbindt de lesdoelen aan de eindtermen (kerndoelen, kwalificatiedossier of ERK in het geval van taalonderwijs).
- Je onderbouwt hoe de lesdoelen aansluiten op de eindtermen (kerndoelen, kwalificatiedossier of ERK in het geval van taalonderwijs).
- Je geeft vorm aan de pijlers van constructieve alignment in je lesvoorbereiding.
- Je onderbouwt per lesfase dat de leeractiviteiten in jouw les aansluiten bij het beheersingsniveau van de lesdoelen.
- Je identificeert de didactisch relevante docent- en leerlingactiviteiten die in jouw les plaats moeten vinden.
- Je selecteert didactische werkvormen en leermiddelen voor iedere lesfase en geeft deze weer in een draaiboek voor je les.
- Je onderbouwt per lesfase hoe je leeractiviteiten in je les activerend, relevant en betekenisvol maakt op basis van relevante didactische literatuur.
- Je onderbouwt per lesfase hoe je bijdraagt aan het verhogen van de motivatie van de leerling op basis van relevante didactische literatuur.
- Je onderbouwt dat je door het stellen van categorie 2- en categorie 3-vragen en het geven van passende feedback het leren van de leerlingen bevordert op basis van relevante didactische literatuur.
- Je onderbouwt hoe jouw les aansluit bij een leertheoretisch uitgangspunt op basis van relevante didactische literatuur.
- Je onderbouwt hoe jouw les past bij het onderwijsconcept van jouw school.
- Je onderbouwt per lesfase hoe jouw didactisch handelen aansluit bij de kenmerken die eigen zijn aan een goede uitvoering van deze fase op basis van relevante didactische literatuur.
- Je onderbouwt per lesfase dat je invulling geeft aan zichtbaarheid van het leren en individuele aanspreekbaarheid.
- Je onderbouwt per lesfase dat je leerlingen aanzet tot het gebruik van effectieve leerstrategieën op basis van relevante didactische literatuur.
- Je onderbouwt per lesfase dat je in jouw didactisch handelen rekening houdt met de werking van het menselijke geheugen op basis van relevante didactische literatuur.

2.2 Literatuur

Voor de cursus wordt de onderstaande verplichte en aanbevolen literatuur gehanteerd. Twee boeken uit de verplichte literatuur zijn zowel (gratis) digitaal beschikbaar als in gedrukte vorm. Je kiest zelf of je het prettig vindt om een gedrukt boek aan te schaffen of niet. De paginanummering en inhoud van de digitale en de gedrukte versies zijn gelijk.

Verplichte literatuur	zelf aanschaffen/via HR/docent
Verplichte literatuur zoveel mogelijk digitale bronnen Geerts, W., & Van Kralingen, R. (2020). <i>Handboek voor leraren</i> (3de dr.). Bussum: Coutinho. Kirschner, P., Claessens, L., Raaijmakers, S., & Ros, B. (2019). <i>Op de schouders van reuzen: Inspirerende inzichten uit de cognitieve psychologie voor leerkrachten</i>. Geraadpleegd van http://opdeschoudersvanreuzen.nl/ Surma, T., Vanhoywegen, K., Sluijsmans, D., Camps, G., Muijs, D., & Kirschner, P., A. (2019). <i>Wijze lessen: Twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek</i>. Geraadpleegd van http://excel.thomasmore.be/wp-content/uploads/2020/03/Wijze_Lessen_digitaal_160919.pdf Van der Vegt, A. L., & De Jong, A. (2016). Antwoordformulier Kennisrotonde [Pdf-document]. Geraadpleegd 6 juli 2021, van https://www.kennisrotonde.nl/sites/kennisrotonde/files/migrate/069-Antwoordformulier-Wat-is-het-effect-van-huiswerk-op-het-leerrendement-en-de-schoolprestaties-van-de-leerling.pdf Voerman, L. (2018). Effectief coachen is vragen stellen én feedback geven. <i>Beter begeleiden</i>, 24–29. Gedrukte alternatieven voor digitale bronnen Kirschner, P., Claessens, L., Raaijmakers, S., & Ros, B. (2019). <i>Op de schouders van reuzen: Inspirerende inzichten uit de cognitieve psychologie voor leerkrachten</i>. Meppel: Ten Brink. Surma, T., Vanhoywegen, K., Sluijsmans, D., Camps, G., Muijs, D., & Kirschner, P., A. (2019). <i>Wijze lessen: Twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek</i>. Meppel: Ten Brink.	Handboek voor leraren dien je zelf aan te schaffen, alle overige literatuur wordt door de docent van de HR ter beschikking gesteld. Tenzij je de gedrukte alternatieven voor digitale bronnen wenst te gebruiken. Deze alternatieven dien je ook zelf aan te schaffen.

Aanbevolen bronnen, ter verdieping	zelf aanschaffen/via HR/docent
Hajer, M., & Meestringa, T. (2020). <i>Handboek taalgericht vakonderwijs</i> (4de dr.). Bussum: Coutinho. Van Ast, M., De Loo, O., & Spijkerboer, L. (2020). <i>Effectief leren: De docent als regisseur</i>. Groningen: Noordhoff.	Alle aanbevolen literatuur die je wenst te benutten dien je zelf aan te schaffen.

2.3 Urenverantwoording

Studielastnormering (EC)			
Betreft:	Didactiek N2: Lesgeven		
	aantal bijeenkomsten	aantal lesuren van 50 minuten	klokuren
<u>Lesuren</u>	14	2	23
<u>Zelfstudie</u>			
<i>Leestijd</i>	aantal pagina's		
	196	10 per uur	20
<i>Oefentijd</i>			25
<i>Uitzoektijd</i>			4
<u>VUL maken</u>			
	uitzoeken en uitproberen op de werkplek		25
	schrijven		20
	verbeteren		15
Subtotaal in klokuren			132
Ruis 5%			6,6
Totaal in klokuren			138,5
Totaal in studiepunten (EC)			5

3. Programma

De cursus Didactiek N2: Lesgeven wordt gegeven in onderwijsperiode (OP) 1. Er zijn wekelijks één of twee bijeenkomsten van 100 minuten over thema's die in het kader van de cursus getoetst worden.

Naast dergelijke bijeenkomsten zijn er flankerende bijeenkomsten die wel verbonden zijn aan de cursus, maar die gaan over zaken *die niet in het kader van de cursus getoetst worden*:

- één werkplaats professioneel spreken,
- één werkplaats professionele performance,
- één werkplaats taalgericht lesgeven en één les taalgericht lesgeven.

Tijdens een werkplaats wordt vooral geoefend met een (gesimuleerde) praktijk, terwijl een les zich meer richt op het aanleren van waardevolle theorieën, concepten en werkvormen. Dat deze zaken niet in het kader van de cursus getoetst worden, wil niet zeggen dat ze helemaal niet getoetst worden. Sterker nog, ze worden zeker getoetst als onderdeel van de beoordeling van het werkplekleren. Een VUL maken is dus ook een voorbereiding op het maken van goede lesvoorbereidingen tijdens je stage.

Voor iedere bijeenkomst is er voorbereidend werk te doen waarvoor je alle benodigde middelen naast de te lezen literatuur op de Wikiwijs van de cursus kan vinden. Er is altijd iets te bestuderen uit de literatuur. Op de Wikiwijs zijn hulpmiddelen te vinden, waaronder formatieve toetsen, die je bij het bestuderen van de literatuur helpen. *Start jouw voorbereiding altijd op de Wikiwijs bij het kopje dat past bij de komende bijeenkomst. Ga dus niet eerst de literatuur lezen.*

Je dient de voorbereiding zo te doen dat je ofwel een lesvoorbereiding kan onderbouwen aan de hand van de bestudeerde stof, ofwel concrete vragen kan stellen over de zaken die je nog niet begrijpt. Het uitgangspunt van iedere les is dat de voorbereiding is gedaan. Daarmee is er in de les ruimte om de voorbereide stof te vertalen naar werkvormen en om aandacht te besteden aan de VUL. De stof wordt niet herhaald in de bijeenkomsten en ben je niet voorbereid, dan is deelname aan de bijeenkomsten dus vrijwel niet te doen.

3.1 Organisatie

Les	Lesdoelen (Aan het einde van de bijeenkomst kan je...)	Thema	Literatuur
1	onderbouwen dat je in jouw didactisch handelen rekening houdt met de werking van het menselijke geheugen.	geheugen	Inzicht 1 en 2 uit Wijze lessen (Surma et al., 2019).
2	voor de volgende leertheoretische uitgangspunten onderbouwen hoe jouw lessen erbij aansluiten: • behaviorisme, • cognitivisme, • handelingspsychologie, • (sociaal) constructivisme.	leertheorieën	sleutelbegrippen en CAR (OROB en werkplaatsen professionele performance jaar 1) hoofdstuk (hfst.) 6 van Handboek voor leraren (Geerts & Van Kralingen, 2020) t/m paragraaf (§) 6.4.2. Daarbij hoef je hoe je begrippen uit de inleiding, zoals 'verborgen leerplan' niet te kennen.
3	• onderbouwen hoe jouw lessen aansluiten bij het onderwijsconcept van een school.	lesfase 1	§§ 10.3 en 10.4 van (Geerts & Van

	• op basis van een adequaat begrip van de context van een les didactische werkvormen en leermiddelen voor (het equivalent van) lesfase 1 selecteren en weer-geven in een draaiboek voor je les. • op basis van een adequaat begrip van de context van een les didactisch relevante docent- en leerlingactiviteiten voor (het equivalent van) lesfase 1 identificeren. • bij de twee voorgaande aandacht besteden aan voorkennis activeren. • onderbouwen hoe jouw voorgenomen didactisch handelen aansluit bij de kenmerken die eigen zijn aan een goede uitvoering van (het equivalent van) lesfase 1.	onderwijscon- cepten	Kralingen, 2020) en Bouwsteen 1 van (Surma et al., 2019).
4	• lesdoelen verbinden aan eindtermen (kerndoelen, kwalificatiedossier of ERK in het geval van taalonderwijs). • onderbouwen hoe de doelen van jouw lessen aansluiten op de eindtermen. • vormgeven aan de pijlers van <i>constructive alignment</i> in jouw lesvoorbereiding. • op basis van een adequaat begrip van de context van een les didactische werkvormen en leermiddelen voor (het equivalent van) lesfase 2 selecteren en weer-geven in een draaiboek voor je les. • op basis van een adequaat begrip van de context van een les didactisch relevante docent- en leerlingactiviteiten voor (het equivalent van) lesfase 2 identificeren. • bij de twee voorgaande aandacht besteden aan het geven van duidelijke, ge-structureerde en uitdagende instructie; en het gebruik van voorbeelden.	lesfase 2 constructive alignment	de eindtermen (vo) of de onderdelen van het kwalificatiedossier (mbo) die relevant zijn voor jouw vak, §2.3 (leerdoelen) van (Geerts & Van Kralingen, 2020) en Bouwsteen 2 en 3 van (Surma et al., 2019).

	• onderbouwen hoe jouw voorgenomen didactisch handelen aansluit bij de kenmerken die eigen zijn aan een goede uitvoering van (het equivalent van) lesfase 1.		
5	• onderbouwen dat je door het stellen van categorie 2- en categorie 3-vragen het leren van de leerlingen bevordert. • per lesfase onderbouwen dat de leeractiviteiten in jouw les aansluiten bij het beheersingsniveau van de lesdoelen. • op basis van een adequaat begrip van de context van een les didactische werkvormen en leermiddelen voor (het equivalent van) lesfase 3 selecteren en weer-geven in een draaiboek voor je les. • op basis van een adequaat begrip van de context van een les didactisch relevante docent- en leerlingactiviteiten voor (het equivalent van) lesfase 3 identificeren. • bij de twee voorgaande aandacht besteden aan achterhalen of de hele klas het begrepen heeft. • onderbouwen hoe jouw voorgenomen didactisch handelen aansluit bij de kenmerken die eigen zijn aan een goede uitvoering van (het equivalent van) lesfase 3.	lesfase 3 vragen stellen taxonomieën	(Voerman, 2018) en Bouwsteen 6 van (Surma et al., 2019).

6	• op basis van een adequaat begrip van de context van een les didactische werkvormen en leermiddelen voor (het equivalent van) lesfase 4 selecteren en weer-geven in een draaiboek voor je les. • op basis van een adequaat begrip van de context van een les didactisch relevante docent- en leerlingactiviteiten voor (het equivalent van) lesfase 4 identificeren. • bij de twee voorgaande aandacht besteden aan modelling en scaffolding. • onderbouwen hoe jouw voorgenomen didactisch handelen aansluit bij de kenmerken die eigen zijn aan een goede uitvoering van (het equivalent van) lesfase 4.	lesfase 4 modelling scaffolding	Bouwsteen 7 (Surma et al., 2019).
7	• onderbouwen dat je door het geven van passende feedback het leren van de leerlingen bevordert. • op basis van een adequaat begrip van de context van een les didactische werkvormen en leermiddelen voor (het equivalent van) lesfase 5 & 6 selecteren en weergeven in een draaiboek voor je les. • op basis van een adequaat begrip van de context van een les didactisch relevante docent- en leerlingactiviteiten voor (het equivalent van) lesfase 5 & 6 identificeren. • bij de twee voorgaande aandacht besteden aan actieve verwerking van de leerstof en het geven van feedback die leerlingen aan het denken zet.	lesfase 5 & 6 feedback	Bouwsteen 5 en 11 van (Surma et al., 2019).

	• onderbouwen hoe jouw voorgenomen didactisch handelen aansluit bij de kenmerken die eigen zijn aan een goede uitvoering van (het equivalent van) lesfase 5 & 6.		
8	• (per lesfase) onderbouwen hoe je bijdraagt aan het verhogen van de motivatie van de lerende. • bij het voorgaande aandacht besteden aan de zelfdeterminatietheorie, de attributietheorie en opvattingen over een fixed- en growth-mindset. • per lesfase onderbouwen dat je invulling geeft aan zichtbaarheid van het leren en individuele aanspreekbaarheid. • per lesfase onderbouwen hoe je leeractiviteiten in je les activerend, relevant en betekenisvol kan maken.	motivatie activerende didactiek	hfst. 8 en 9 uit Op de schouders van reuzen (Kirschner, Claessens, Raaijmakers, & Ros, 2019).
9	• op basis van een adequaat begrip van de context van een les didactische werkvormen en leermiddelen voor (het equivalent van) lesfase 7 selecteren en weer-geven in een draaiboek voor je les. • op basis van een adequaat begrip van de context van een les didactisch relevante docent- en leerlingactiviteiten voor (het equivalent van) lesfase 7 identificeren. • bij de twee voorgaande aandacht besteden aan de voorwaarden waaraan effectief huiswerk voldoet.	lesfase 7 huiswerk	Wat is het effect van huiswerk op het leerrendement en de schoolprestaties van de leerling? (Van der Vegt & De Jong, 2016)

	• onderbouwen hoe jouw voorgenomen didactisch handelen aansluit bij de kenmerken die eigen zijn aan een goede uitvoering van (het equivalent van) lesfase 7.		
10	• onderbouwen dat je leerlingen aanzet tot het gebruik van effectieve leerstrategieën op basis van relevante didactische literatuur.	effectieve leerstrategieën	Bouwsteen 12 van (Surma et al., 2019) en de zes effectieve leerstrategieën op https://www.learningscientists.org/s/Dutch-Slides.pdf

4. Toetsing en beoordeling

4.1 Wijze van toetsing

De opdracht

De opdracht² Voorbeeldig uitgewerkte les bestaat uit twee delen: een eerste deel waarin je een zeer gedetailleerde lesvoorbereiding maakt en een tweede deel waarin je beargumenteert waarom dit een goede lesvoorbereiding is. De overwegingen die je gebruikt bij jouw argumentatie komen uit de theoretische literatuur die binnen het de hierboven beschreven lessen en de les Taalgericht lesgeven behandeld wordt, maar ook uit jouw eigen, praktische, ervaring met onderwijs op jouw leerwerkplek.

In Bijlage 3 vind je het sjabloon van de opdracht met daarbij instructies over wat je bij elk onderdeel dient te doen. Aangezien voor iedere lesfase de te onderbouwen onderdelen hetzelfde zijn worden slecht bij de eerste lesfase instructies gegeven.

De gekozen les is bij voorkeur een les die in onderwijsperiode 2 op de leerwerkplek uitgevoerd kan worden. Is in het begin van onderwijsperiode 1 lang onduidelijk welke lessen er in die onderwijsperiode door jou gegeven kunnen worden, kies dan in ieder geval een groep op de leerwerkplek waaraan de les gegeven kan worden. Ga er bij de voorbereiding vanuit dat je de les aan die klas geeft. Heb je geen leerwerkplek, kies dan een fictieve maar op de werkelijkheid gebaseerde groep. Put hiervoor bijvoorbeeld inspiratie uit jouw eigen ervaring als leerling of student in het voortgezet onderwijs of middelbaar beroepsonderwijs.

Feedback

Tijdens iedere les is er ruimte om te werken met de opdracht en, voor zover relevant, om terug te kijken naar eerder gemaakte onderdelen van de opdracht. Hierbij kan je ook (peer-)feedback krijgen. Houd er wel rekening mee dat feedback van de docent niet altijd persoonlijk zal zijn, maar soms gericht op de groep en dat het krijgen van uitgebreide individuele feedback slechts beperkt mogelijk is. Daarom is het belangrijk om steeds kritisch te zijn op hoe jij de opdracht aan het uitvoeren bent en zelf te controleren of jouw VUL aan alle kwaliteitseisen voldoet.

Vormvereisten

Je vult altijd het in Bijlage 3 opgenomen sjabloon in. Het is dus niet toegestaan om een eigen lesvoorbereidingsformulier voor deze opdracht te maken. Daarnaast is het noodzakelijk dat jouw geschreven werk voldoet aan de algemene eisen die binnen de lerarenopleiding aan dergelijk werk worden gesteld. Deze vind je op CumLaude en op de Wikiwijs van dit vak.

4.2 Procedure

Om een beoordeling te ontvangen lever je op CumLaude de volgende bestanden in: een ingevulde VUL (zie Bijlage 3) en alle tijdens de VUL les te gebruiken leermiddelen. Alle leermiddelen zijn duidelijk zichtbaar voorzien van een naam. Deze naam gebruik je om naar de leermiddelen verwijzen in jouw

---

² Ook formeel is de wijze van toetsing een opdracht.

VUL. Daarnaast moet op ieder leermiddel jouw eigen naam staan. Heb je als leermiddel bijvoorbeeld een tekening opgenomen van hoe jouw whiteboard er tijdens de les uit ziet, dan kan je deze de naam 'Whiteboard' geven en zet je er ook jouw eigen naam op. Als je in de VUL naar de tekening verwijst, dan schrijf je daar 'whiteboard' op, eventueel met een nadere verwijzing naar het onderdeel van de tekening waar je het over hebt.

In Tabel 1 vind je meer informatie over hoe de materialen voor deze cursus ingeleverd moeten worden. In de rechterkolom van die tabel staat een sjabloon voor de naamgeving van de materialen. Je moet bij de naamgeving van jouw materialen ook aangeven wat je inlevert. Jouw voorbeeldig uitgewerkte les heet daarbij altijd 'VUL'. Stel dat Sandeep den Bakker zijn materiaal inlevert en zijn docent voor het vak was Ananda Steverink. Hij levert dan zijn VUL in onder de volgende naam 'Den Bakker_Steeverink_VUL_LERDIL01X_2021-2022'. Zijn PowerPoint-presentatie met de naam 'PowerPoint' levert hij in onder de naam 'Den Bakker_Steeverink_PowerPoint_LERDIL01X_2021-2022'. Voor het inleveren van de herkansing, neem je in de naam van de materialen ook 'HERKANSING' op.

Tabel 1: Hoe de materialen voor deze cursus ingeleverd moeten worden

kans	inleverdatum	inleverlocatie op CumLaude	naam materialen
eerste kans	8 november 2021, 9:00 uur	Inleveren eerste kans	achternaam student_achternaam docent_naam materiaal_LERDIL01X_2021-2022
herkansing	31 januari 2022, 9:00 uur	Inleveren herkansing	achternaam student_achternaam docent_naam materiaal_LERDIL01X_2021- 2022_HERKANSING

Het totaal van wat je inlevert wordt als volgt beoordeeld:

- Het lesvoorbereidingsformulier en de verantwoording van de les worden altijd in hun geheel beoordeeld.
- Uit de gecombineerde lesfasen (iedere kleur in de verantwoording van de uitvoering) wordt na de inleverdatum van iedere kans (de eerste kans en de herkansing) willekeurig een lesfase gekozen door één van de modulehouders. Alleen deze lesfase worden nagekeken. Gedurende de module is bij niemand bekend wat deze fase zal zijn.

4.3 Beoordelingsmodel en cesuur

In Bijlage 1 vind je het beoordelingsformulier waarin ook meer informatie staat over de zak- en slaaggrens. Dit beoordelingsformulier is gebaseerd op de toetsmatrijs in Bijlage 2.

Bijlage 1: Beoordelingsformulier Didactiek N2

LERDIL01X – Rubric Didactiek N2 Lesgeven

Voornaam		Beoordeelde lesfasen	
Achternaam		Beoordelaar	
Studentnummer		Datum beoordeling	
Klas		Gelegenheid	

Voorwaardelijke vereisten

	Voldaan?
De student heeft de VUL en alle in te zetten leermiddelen onder de juiste benaming (achternaam student_achternaam docent_naam materiaal_LERDIL01X_2021-2022) in de juiste map op CumLaude ingeleverd.	
De student heeft de bij de eindopdracht gebruikte bronnen op navolgbare wijze vermeld (APA 7 ^{de} editie).	
De eindopdracht voldoet aan de eisen gesteld in de Schriftelijk Werk: Kijkwijzer (Hogeschool Rotterdam, 2019) (≤ 10 fouten. Bij meer dan 10 taalfouten wordt het werk afgekeurd en niet verder nagekeken.) Voor ondersteuning: https://schrijffassistent.be/splash.php .	
De student heeft alle basisgegevens van de les in de eindopdracht ingevuld.	
Alle uitgangspunten van de les zijn ingevuld in de eindopdracht. Het maximaal aantal woorden voor de omschrijving van het onderwijsconcept is niet overschreden. De omschrijving van de eindtermen en het onderwijsconcept is gebaseerd op bronnen. Alle doelen (waaronder een persoonlijk doel) zijn grotendeels SMART en de lesdoelen bestaan uit ten minste één vakinhoudelijk doel en één taal-doel.	

Onderdelen uitgangspunten van de les en draaiboek

Criterium	Vereist	Goed	Beoordeling
Draaiboek	De vragen waarmee het draaiboek van de les begint zijn beantwoord. Er is een tijdsplanning gegeven volgens het voorgeschreven sjabloon; voor ieder deel van de les is benoemd welke fase in dit deel naar voren komt en er wordt op navolgbare wijze verwezen naar de benutte leermiddelen (zonder de middelen in de VUL opgenomen te hebben). Het draaiboek is:- doelgericht: Er is zichtbaar hoe de lesactiviteiten samenhangen met de lesdoelen,- realistisch, qua tijdsplanning en het inspelen op de voorkennis van de lerenden.	... Daarnaast is het draaiboek:- gedetailleerd: Wat de docent en lerenden doen is volledig beschreven,- flexibel: Handelingsalternatieven om met verwachte uitdagingen, waaronder de onder de uitgangspunten van de les genoemde pedagogische en didactische uitdagingen, om te gaan, zijn beschreven.	

Onderdeel verantwoording van de les als geheel

Criteria	Vereist	Goed	Beoordeling
Aansluiting eindtermen	De student geeft een plausibele argumentatie om te onderbouwen dat de lesdoelen op de eindtermen aansluiten.	... Daarnaast is de argumentatie sterk doordat de argumentatie diepgravend is en expliciet gemaakt is.	
Onderwijsconcept	Het onderwijsconcept van de leerwerkplek van de student is omschreven aan de hand van beleidsstukken en ervaringen opgedaan op de leerwerkplek. De student geeft een plausibele argumentatie die het eigen handelen onderbouwt op basis van dit onderwijsconcept.	... Daarnaast is de argumentatie sterk doordat er sprake is van één of meerdere van de volgende zaken: (a) een groot gedeelte van het handelen is onderbouwd, (b) de diversiteit van de bij de onderbouwing benutte aspecten van het onderwijsconcept is groot, (c) de argumentatie is diepgravend en expliciet gemaakt.	

Leertheorieën	Eén of meer van de vier behandelde leertheorieën (behaviorisme, cognitivisme, handelingspsychologie, constructivisme) zijn correct omschreven aan de hand van literatuur. De student geeft een plausible argumentatie die het eigen handelen onderbouwt op basis van deze leertheorieën.	... Daarnaast is de argumentatie sterk doordat er sprake is van één of meerdere van de volgende zaken: (a) een groot gedeelte van het handelen is onderbouwd, (b) de diversiteit van de benutte theorieën of theoretische concepten is groot, (c) de argumentatie is diepgravend en expliciet gemaakt.	
Taalgericht lesgeven	Eén of meer van de behandelde onderdelen van taalgericht lesgeven (taalsteun, het uitlokken van taalproductie, woordenschatdidactiek) zijn correct omschreven aan de hand van literatuur. De student geeft een plausible argumentatie die het eigen handelen onderbouwt op basis van deze de onderdelen van taalgericht lesgeven.	... Daarnaast is de argumentatie sterk doordat er sprake is van één of meerdere van de volgende zaken: (a) een groot gedeelte van het handelen is onderbouwd, (b) de diversiteit van de benutte theorieën of theoretische concepten is groot, (c) de argumentatie is diepgravend en expliciet gemaakt.	
Vragen stellen en feedback geven	Het onderscheid tussen categorie 2- en categorie 3- vragen is correct omschreven aan de hand van literatuur. De student geeft een plausible argumentatie die het eigen handelen onderbouwt op basis van dit onderscheid en theorieën over het geven van feedback.	... Daarnaast is de argumentatie sterk doordat er sprake is van één of meerdere van de volgende zaken: (a) een groot gedeelte van het handelen is onderbouwd, (b) de diversiteit van de benutte theorieën of theoretische concepten is groot, (c) de argumentatie is diepgravend en expliciet gemaakt.	

Onderdeel lesfases

Criteria	Vereist	Goed	Beoordeling gekozen fase
Fasespecifieke kwaliteitskenmerken	De fasespecifieke kwaliteitskenmerken zijn correct omschreven aan de hand van literatuur. De student geeft een plausibele argumentatie die het eigen handelen onderbouwt op basis van deze kenmerken.	... Daarnaast is de argumentatie sterk doordat er sprake is van één of meerdere van de volgende zaken: (a) een groot gedeelte van het handelen van in deze lesfase is onderbouwd, (b) de diversiteit van de benutte theorieën of theoretische concepten is groot, (c) de argumentatie is diepgravend en expliciet gemaakt	
Motivatie	Eén of meer van de drie behandelde motivatietheorieën (CAR, attributietheorie, growth mindset) zijn correct omschreven aan de hand van literatuur. De student geeft een plausibele argumentatie die het eigen handelen onderbouwt op basis van deze de motivatietheorie(ën).	... Daarnaast is de argumentatie sterk doordat er sprake is van één of meerdere van de volgende zaken: (a) een groot gedeelte van het handelen van in deze lesfase is onderbouwd, (b) de diversiteit van de benutte theorieën of theoretische concepten is groot, (c) de argumentatie is diepgravend en expliciet gemaakt	
Niveau	Eén of meer taxonomieën van soorten kennis, cognitieve processen of beheersingsniveaus (bv. OBIT of Bloom) zijn correct omschreven aan de hand van literatuur. De student geeft op grond hiervan een plausibele argumentatie om te onderbouwen dat de leeractiviteiten en de leerdoelen op elkaar aansluiten.	... Daarnaast is de argumentatie sterk doordat er sprake is van één of meerdere van de volgende zaken: (a) een groot gedeelte van het handelen van in deze lesfase is onderbouwd, (b) de diversiteit van de benutte theorieën of theoretische concepten is groot, (c) de argumentatie is diepgravend en expliciet gemaakt	
Overige sleutelbegrippen	De sleutelbegrippen zichtbaarheid van het leren, individuele aanspreekbaarheid en betekenis zijn correct omschreven aan de hand van literatuur. De student geeft een plausibele argumentatie die het eigen handelen onderbouwt op basis van deze sleutelbegrippen.	... Daarnaast is de argumentatie sterk doordat er sprake is van één of meerdere van de volgende zaken: (a) een groot gedeelte van het handelen van in deze lesfase is onderbouwd, (b) de diversiteit van de benutte theorieën of theoretische concepten is groot, (c) de argumentatie is diepgravend en expliciet gemaakt	

Leerstrategieën	Een of meerdere effectieve leerstrategieën, zoals gespreid oefenen of <i>retrieval practice</i> worden correct omschreven aan de hand van literatuur. De student geeft een plausibele argumentatie die het eigen handelen onderbouwd op basis van deze leerstrategieën.	... Daarnaast is de argumentatie sterk doordat er sprake is van één of meerdere van de volgende zaken: (a) een groot gedeelte van het handelen van in deze lesfase is onderbouwd, (b) de diversiteit van de benutte theorieën of theoretische concepten is groot, (c) de argumentatie is diepgravend en expliciet gemaakt	
Geheugen	De werking van het geheugen wordt door de student correct omschreven aan de hand van literatuur. De student geeft een plausibele argumentatie die het eigen handelen onderbouwt op basis van de werking van het geheugen.	... Daarnaast is de argumentatie sterk doordat er sprake is van één of meerdere van de volgende zaken: (a) een groot gedeelte van het handelen van in deze lesfase is onderbouwd, (b) de diversiteit van de benutte theorieën of theoretische concepten is groot, (c) de argumentatie is diepgravend en expliciet gemaakt	

Beoordeling	Vereiste
Uitmuntend	elf of twaalf criteria zijn met goed beoordeeld, waaronder ook het draaiboek zich moet bevinden
Zeer goed	alle criteria zijn ten minste met voldaan beoordeeld, daarnaast zijn ten minste zeven en ten hoogste tien criteria met goed beoordeeld, waaronder ook het draaiboek zich moet bevinden
Goed	alle criteria zijn ten minste met voldaan beoordeeld, daarnaast zijn ten minste vier en ten hoogste zes criteria met goed beoordeeld, waaronder ook het draaiboek zich moet bevinden
Ruim voldoende	alle criteria zijn ten minste met voldaan beoordeeld, daarnaast zijn ten minste een criterium en ten hoogste drie criteria met goed beoordeeld, waaronder ook het draaiboek zich moet bevinden
Voldoende	alle criteria zijn ten minste met voldaan beoordeeld
Onvoldoende	1 of meer criteria als niet voldaan zijn beoordeeld

Bijlage 2: Toetsmatrijs

Opleiding: IVL- Lerarenopleiding		Periode: 1 en 2							
Cursus: Didactiek N2: Lesgeven		Toetsvorm: Opdracht							
Cursuscode: LERDIL01X		Tentamentijd: N.v.t., deadline voor inleveropdracht							
Leerresultaat	Beoordelingscriteria	Kennisbasis	Onthou-	Begrijpen	Toepas-	Analyse-	Evalueren	Creëren	Weging
Je ontwerpt en onderbouwt lessen waarin kerndoelen of eindtermen, leerdoelen, onderwijsactiviteiten en toetsing op elkaar aansluiten wat betreft inhoud en niveau (Did3.2) <i>Deze LER gaat specifiek over Constructive Alignment.</i>	Je verbindt de lesdoelen aan de eindtermen (kerndoelen, kwalificatiedossier of ERK in het geval van taalonderwijs). Je onderbouwt hoe de lesdoelen aansluiten op de eindtermen (kerndoelen, kwalificatiedossier of ERK in het geval van taalonderwijs). Je geeft vorm aan de peilers van constructive alignment in je lesvoorbereiding. Je onderbouwt per lesfase dat de leeractiviteiten in jouw les aansluiten bij het beheersingsniveau van de lesdoelen.	Domein A6; Hanteren van doelen Domein A8; Toetsen en evalueren							
Je geeft de les effectief vorm met behulp van didactische principes, geeft vorm aan (activerende) relevante en betekenisvolle leeractiviteiten en verbindt hieraan implicaties voor het eigen	Je identificeert de didactisch relevante docent- en leerling-activiteiten die in jouw les plaats moeten vinden. Je selecteert didactische werkvormen en leermiddelen voor iedere lesfase en geeft deze weer in een draaiboek voor je les. Je onderbouwt per lesfase hoe je leeractiviteiten in je les activerend, relevant en betekenisvol maakt op basis van relevante didactische literatuur.	Domein A1: opvattingen over leren en leerconcepten							

(vak)didactisch handelen (Did2.2) Deze LER gaat specifiek over <i>onderwijs voorbereiden, uitvoeren, evalueren en bijstellen</i>.	Je onderbouwt per lesfase hoe je bijdraagt aan het verhogen van de motivatie van de leerling op basis van relevante didactische literatuur. Je onderbouwt dat je door het stellen van categorie 2- en categorie 3-vragen en het geven van passende feedback het leren van de leerlingen bevordert op basis van relevante didactische literatuur. Je onderbouwt hoe jouw les aansluit bij een leertheoretisch uitgangspunt op basis van relevante didactische literatuur. Je onderbouwt hoe jouw les past bij het onderwijsconcept van jouw school. Je onderbouwt per lesfase hoe jouw didactisch handelen aansluit bij de kenmerken die eigen zijn aan een goede uitvoering van deze fase op basis van relevante didactische literatuur. Je onderbouwt per lesfase dat je invulling geeft aan zichtbaarheid van het leren en individuele aanspreekbaarheid. Je onderbouwt per lesfase dat je leerlingen aanzet tot het gebruik van effectieve leerstrategieën op basis van relevante didactische literatuur. Je onderbouwt per lesfase dat je in jouw didactisch handelen rekening houdt met de werking van het menselijke geheugen op basis van relevante didactische literatuur.	Domein A2: onderwijsconcepten Domein A3: hersenen en leren Domein A4: leer- en motivatieprocessen Domein A5: begeleiden van leerprocessen Domein A6: hanteren van doelen Domein A7: ontwerpen van onderwijs Domein A2; Onderwijsconcepten							

Bijlage 3: Opdracht voorbeeldig uitgewerkte les

Lesvoorbereidingsformulier

Basisgegevens van de les

Student:		Datum les:	
Studentnummer:		Locatie (lokaalnummer, leerplein enz.):	
Vak:		Tijdstip (van...tot):	
Leerjaar:		Klas:	
Stageschool:		Aantal lerenden:	
Werkplekbegeleider:		Assessor (indien van toepassing):	

Uitgangspunten van de les

Onderwerp:	Geef in een paar woorden aan waar de les om draait. Een voorbeeld van een onderwerp is het gebruik van de stelling van Pythagoras om de lengte van de schuine zijde van een rechthoekige driehoek uit te rekenen.

Lesdoel(en), waaronder taaldoelen:	In de <i>lesdoelen</i> wordt het onderwerp vervolgens uitgewerkt in wat de leerlingen op het einde van de les moeten kennen en kunnen. De lesdoelen gaan echter over meer dan het onderwerp van de les. Zo kunnen er bijvoorbeeld ook taaldoelen of doelen op het vlak van groepsdynamiek zijn. Een <i>taaldoel</i> heeft betrekking op de talige manier waarop leerlingen hun kennis van de leerstof moeten kunnen uiten, of waarop deze zal worden getoetst. Voor de VUL is het <i>verplicht</i> om een taaldoel te stellen. Een lesdoel passend bij het eerdergenoemde onderwerp is: Na afloop van de les kan je met behulp van de stelling van Pythagoras de lengte van de schuine zijde van een rechthoekige driehoek uitrekenen. Een lesdoel passend bij groepsdynamiek zou zijn: Leerlingen kunnen tien minuten lang in duo's op fluisterende toon taakgericht zelfstandig werken. Een passend taaldoel is: Je kan aan een medeleerling uitleggen hoe je de stelling van Pythagoras uit moet rekenen en hierbij de begrippen 'schuine zijde' en 'rechthoekige driehoek' gebruiken.
Eindtermen:	De lesdoelen zijn afgeleid van de doelen van de opleiding, die we samenvatten met het begrip 'eindtermen'. Deze eindtermen zijn niet door de school zelf vastgesteld, maar door bijvoorbeeld de overheid. Voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs zijn de eindtermen de <u>kerndoelen</u>. Voor de bovenbouw van het voortgezet onderwijs zijn dit de eindtermen zoals te vinden in de <u>syllabus</u> van ieder schoolvak. Binnen het mbo zijn de eindtermen te vinden in de <u>kwalificatiedossiers</u>. Daarnaast speelt in het taalonderwijs het <u>Europees Referentiekader voor de Talen</u> (ERK) een rol bij het omschrijven van de door lerenden te behalen eindtermen. Lerenden moeten immers binnen een opleiding een bepaald taalbeheersingsniveau bereiken. Voor taalvakken moet dus niet alleen verwezen worden naar een kerndoel, eindterm, of kwalificatie, maar ook naar een ERK-beheersingsniveau en CanDo-statements.

Kernbegrippen, school- en vaktaal:	Bij het onderwerp en de lesdoelen horen vaak ook belangrijke begrippen. Deze belangrijke begrippen noemen we <i>kernbegrippen</i>. Deze kernbegrippen moeten kraakhelder gedefinieerd worden om ervoor te zorgen dat leerlingen precies weten waarover tijdens de les gesproken wordt. Die kernbegrippen zullen vaak onderdeel uitmaken van de lesdoelen, maar niet altijd. Kernbegrippen bij het lesdoel over de stelling van Pythagoras zijn onder meer: 'stelling van Pythagoras', 'schuine zijde', 'rechte zijde' en 'rechthoekige driehoek'. Het kernbegrip 'rechte zijde' staat niet in de lesdoelen, maar is daarom niet minder belangrijk. Daarnaast spelen in iedere les algemene schooltaal en vaktaal een rol. Deze begrippen ken je nog uit het eerste jaar. Algemene schooltaal en vaktaal zijn allebei onderdeel van <i>cognitief-academische taal</i> (CAT). Vaktaal is cognitief-academische taal die verbonden is aan één of meerdere vakken. Denk hierbij aan woorden als: 'voeding', 'consumptie' of 'voltooid deelwoord'. Algemene schooltaal is CAT die niet verbonden is aan specifieke vakken. Woorden als: 'gevolg' en 'proces' behoren tot de algemene schooltaal (Hajer & Meestringa, 2020, p. 27). School- en vaktaal waar je expliciet bij stil zou willen staan benoem je hier.
Veronderstelde (talige) voorkennis:	De <i>veronderstelde voorkennis</i> is de voorkennis waar je bij de les van uitgaat. Dit betreft alle kennis en <i>vaardigheden</i> die leerlingen nodig hebben om de lesdoelen van de les te kunnen beheersen. Als je dus lesdoelen hebt die niet alleen op het vlak van het onderwerp van de les liggen, neem dan ook de voorkennis mee die voor die lesdoelen relevant is. Sta hoe dan ook stil bij de vereiste talige voorkennis. Om het lesdoel over de stelling van Pythagoras te kunnen beheersen is het bijvoorbeeld belangrijk dat je kan kwadrateren en worteltrekken, maar je moet natuurlijk ook kunnen delen en kunnen lezen. Zoals je ziet kan je heel uitgebreid zijn in jouw omschrijving van de veronderstelde voorkennis. Op welke voorkennis moet je dan ingaan? Noem vooral de (talige) voorkennis die volgens jou misschien weleens bij de leerlingen zou kunnen ontbreken, maar die ze eigenlijk wel nodig hebben. Je kan dan in jouw lesvoorbereiding laten zien er rekening mee gehouden te hebben dat er voor sommige leerlingen meer ondersteuning nodig is.
Didactische uitdagingen:	In een les zijn er altijd uitdagingen op veel verschillende vlakken. <i>Didactische uitdagingen</i> zijn uitdagingen die te maken hebben met de manier waarop jij jouw leerlingen iets laat leren. Die uitdagingen kunnen bijvoorbeeld ontstaan doordat de stof op de een of andere manier heel lastig is, doordat je voor de leerlingen moeilijke taal moet gebruiken of doordat je in de les veel stof in weinig tijd moet behandelen. Omschrijf deze uitdagingen vanuit het perspectief van jou en jouw leerlingen. Wat zijn, gegeven wat jij goed en minder goed kan, en gegeven wat jouw leerlingen goed en minder goed kunnen, de zaken die op didactisch vlak een uitdaging gaan vormen?

Pedagogische uitdagingen:	Geef een vergelijkbare omschrijving als toegelicht onder didactische uitdagingen, waarbij je ingaat op pedagogische in plaats van didactische kwesties.
Onderwijsconcept:	Jouw leerwerkplek heeft een <i>onderwijsconcept</i> , een “onderwijskundig uitgangspunt dat bepalend is voor de didactische vormgeving” (Hoobroeckx & Haak, 2006) van het onderwijs. Dit onderwijsconcept kan (een variant van) een concept zijn dat een naam heeft en vaak op meerdere scholen wordt ingezet, zoals: dalton-, montesori- of vrijeschoolonderwijs. Het kan ook een concept zijn dat echt specifiek is voor jouw school en misschien geen naam heeft, of waarvoor woorden als ‘leerplein’ of ‘gepersonaliseerd leren’ worden gebruikt. Hoe dan ook wordt er op iedere school op een unieke manier gedacht over de beste manier om onderwijs te geven. Op deze plek in de VUL omschrijf je kort (maximaal 50 woorden) dit onderwijsconcept, in de onderbouwing kan je in detail en met verwijzing naar (visie)documenten en de door jou ervaren onderwijspraktijk het concept te omschrijven.
Leertheorie(ën):	Net zoals er verschillende onderwijsconcepten zijn, zijn er ook verschillende <i>leertheorieën</i> die duidelijk maken wat leren is en hoe leren werkt. Jij wil graag dat jouw leerlingen iets van jouw les leren en kan dus als het goed is met één of meerdere leertheorieën onderbouwen dat jouw les leerzaam is. Je zou ook kunnen zeggen dat jouw les aansluit bij bepaalde leertheorie(ën). Geef kort aan welke leertheorie dat is of welke leertheorieën dat zijn.
Persoonlijke doelen:	Ten slotte zijn er <i>persoonlijke doelen</i> . Als stagiaire en hopelijk later als professional ga jij de les in met een idee over wat jij van deze les kan leren. Je kan hierbij aangeven waarmee je zou willen oefenen, maar ook waar je feedback op zou willen krijgen.

Draaiboek voor de les

In het draaiboek voor de les moet in zoveel detail de voorbereiding van de les worden omschreven dat het mogelijk is om je aan de hand van dit draaiboek de les helemaal voor te stellen. De uitleg die je gaat geven, hoe je bord eruit gaat zien, welke vragen je gaat stellen, hoe je op antwoorden gaat reageren en hoe je omgaat met een situatie waarbij de leerlingen de stof niet zo goed begrijpen als gehoopt, dit zijn allemaal zaken die in het draaiboek komen te staan. Het is dus *geen* schets van de les, maar een zo volledig en voorbeeldig mogelijke uitwerking van een les als op papier kan. Bedenk hierbij ook dat het mogelijk moet zijn vanuit allerlei verschillende invalhoeken jouw didactische handelen tijdens de les te verantwoorden. Hoe minder er in het draaiboek staat, hoe minder er te verantwoorden valt en dus hoe lastiger het wordt om de rest van de opdracht te maken.

Je splitst jouw les op in voor jou herkenbare delen. Vaak zullen deze delen overeenkomen met lesfasen, maar dat hoeft niet. Alle informatie over één deel komt in één rij (horizontaal) te staan. Als je dus de lesfasen van het DI-model hanteert, heb je zeven rijen nodig. Heb je behoefte aan meer rijen, maak deze dan aan.

Voor de kolommen 'tijd', 'lesfase' en 'leermiddelen' is de omschrijving van de inhoud opgenomen in een commentaar. Dit commentaar kan je, als het voor jou niet te zien is, zichtbaar maken door op één van tekstwolkjes die rechts op de pagina staan te klikken.

Wat leg of zet je klaar?

Hoe vul je je gastheerrol in?

Welke lerenden wil je even extra aandacht geven?

Op welke afspraken die je met lerenden hebt gemaakt moet je terugkomen?

Welk huiswerk verwacht je op het einde van de les te gaan geven?

Tijd	Les- fase	Leermid- delen	Activiteit docent	Activiteit lerenden
			Onder <i>Activiteit docent</i> omschrijf je zo volledig mogelijk wat jij tijdens de les allemaal gaat doen. Je doet dit, wederom, in zoveel mogelijk detail en besteed ook aandacht aan alternatieve manieren van handelen. Jouw uitleg kan bijvoorbeeld goed aankomen bij de leerlingen, maar ook minder goed. Voor beide gevallen neem je op hoe je wil gaan handelen. Wat in deze kolom staat houdt dus altijd verband met wat er in de kolom <i>Activiteit leerlingen</i> staat.	De naam zegt het al; in deze kolom staat wat de lerenden doen.

In de kolom *tijd* geef je aan van wanneer tot wanneer je met een lesdeel bezig verwacht te zijn. Start jouw les om 11.05 uur en verwacht je met het eerste deel van de les vijf minuten bezig te zijn, dan staat in deze kolom '11.05–11.10'. Je geeft dus *niet* aan hoe lang dit deel duurt, bijvoorbeeld vijf minuten. Je zou immers met het draaiboek in de hand, tijdens jouw les in moeten kunnen schatten of je nog op schema loopt.

Lesfase betreft de fase uit het DI-model dat in dit deel van de les naar voren komt. Als jouw les volgens het DI-model wordt gegeven, dan corresponderen de delen van de les en de fases één-op-één. Het eerste deel van de les is dan fase 1, het tweede deel van de les fase 2, enzovoorts. Geef je jouw les niet volgens het DI-model dan geef je aan welke fase je in dit deel van jouw les terugziet. Wanneer jouw leerlingen bijvoorbeeld tijdens het tweede deel van jouw les hun werk aan jou moeten laten zien voordat ze verder kunnen met hun persoonlijke leerroute, dan is dit een activiteit die past bij fase 4. Je vult dan 'fase 4' in de kolom 'Lesfase' in, ook al is dit slechts het tweede deel van jouw les.

Leermiddelen zijn alle materialen die ingezet worden om het leren van jouw leerlingen te bevorderen. Denk hierbij aan PowerPoint-presentaties, aantekeningen op het whiteboard, lesboeken en opdrachtbladen. Bij deze VUL lever je, in een apart bestand, zoveel mogelijk alle leermiddelen aan die je tijdens jouw les verwacht te gaan gebruiken. Het gaat er hierbij dus ook om hoe jouw aantekeningen of uitleg op het bord zich gedurende de les ontwikkelen. In deze kolom verwijst je naar die leermiddelen op een manier die voor de lezer duidelijk maakt welk deel van de middelen relevant is. Je kan bijvoorbeeld de naam aangeven van jouw PowerPointpresentatie en de relevante dia, of aangeven dat je §9 van het theorieboek inzet. Hoe je ernaar verwijst is niet belangrijk. Als het maar duidelijk is en je *niet* de leermiddelen zelf in de tabel opneemt.

Verantwoording van de voorbereiding

In de verantwoording van de uitvoering onderbouw je zo volledig mogelijk de keuzes die je hebt gemaakt bij het ontwerpen van jouw les. Die verantwoording wordt gedaan voor de les als geheel en per fases van het DI-model, ook als je jouw les niet volgens het DI-model geeft. In de verantwoording verwijst je expliciet naar de voorbereiding en geef je op detailniveau aan waarom je doet wat je doet. Daarnaast maak je gebruik van literatuur. Als je het dus bijvoorbeeld hebt over een bepaalde leertheorie, dan definieer je deze theorie vanuit de literatuur en verwijst je op correcte wijze naar een bron voor deze definitie.

Verantwoordingscategorie	Verantwoording
Les als geheel	
Aansluiting eindtermen (Beargumenteer dat de lesdoelen aansluiten op de eindtermen.)	In het lesvoorbereidingsformulier heb je zowel lesdoelen als eindtermen opgenomen. Jouw lesdoelen horen aan te sluiten bij de eindtermen. Beargumenteer dat dit zo is. Soms zal deze aansluiting “getrapt” zijn. Het is bijvoorbeeld noodzakelijk dat er doelen op het vlak van groepsdynamica worden behaald om meer vakinhoudelijke doelen te bereiken die vervolgens aansluiten op de eindtermen.
Onderwijsconcept (Beargumenteer hoe jouw les past bij het onderwijsconcept van jouw school.)	Uit het onderwijsconcept dat door jouw leerwerkplek wordt gehanteerd vloeit een bepaalde didactische aanpak. Misschien staat in het onderwijsconcept samenwerkend leren centraal, of is het juist belangrijk dat je altijd een les volgens het DI-model geeft. Jouw les kan dus in meer of mindere mate aansluiten bij het onderwijsconcept van jouw leerwerkplek. Als het goed is sluit jouw les zoveel mogelijk aan bij het concept van jouw leerwerkplek. Sluit jouw les inderdaad aan bij het onderwijsconcept van jouw leerwerkplek, dan onderbouw je dit. Is de aansluiting tussen jouw les en het onderwijsconcept minder goed, dan beargumenteer je waarom je van het concept afwijkt.
Leertheorieën (Beargumenteer hoe jouw les aansluit bij één of meerdere leertheoretisch uitgangspunten.)	In de uitgangspunten van de les heb je al aangegeven van welke leertheorieën je bij het ontwerp van je les uitgaat. Nu beargumenteer je hoe in jouw les terug te zien is dat er bij de les rekening is gehouden met die leertheorieën. Met andere woorden je onderbouwt dat jouw les heel leerzaam is als je uitgaat van een bepaalde opvatting over hoe leren werkt.
Taalgericht lesgeven	In verschillende fases in de les zullen jouw keuzes voor de ondernomen activiteiten gebaseerd kunnen

(Beargumenteer hoe je: • lerenden activeert om te luisteren en spreken over de leerstof; • taalsteun biedt bij lees-, luister-, spreek- of schrijftaken; • aandacht besteed aan moeilijke woorden volgens één of meerdere stappen van het viertaktmodel.)	worden op de principes van taalgericht lesgeven. Het betreft hier taalsteun, het uitlokken van taalproductie en woordenschatdidactiek. Pik deze momenten uit de voorbereiding en beargumenteer hoe de keuzes die je hebt gemaakt voortvloeien uit de principes van taalgericht lesgeven.
Vragen stellen en feedback geven (Beargumenteer dat je door het stellen van categorie 2- en categorie 3-vragen en het geven van passende feedback het leren van de lerenden bevordert.)	In jouw lesvoorbereiding heb je al bedacht welke vragen je gaat stellen en welke feedback je op verschillende mogelijke antwoorden gaat geven. Door categorie 2- en categorie 3-vragen te stellen en vervolgens feedback te geven die de leerlingen verder helpt kan het leren van de leerlingen bevorderd worden (Voerman, 2018). Beargumenteer dat jouw manier van vragen stellen, het gebruik van vragen uit categorie 2 en 3 en de beoogde feedback het leren van de leerlingen stimuleert.
Fase 1	Aandacht richten op lesdoelen en voorkennis activeren³
Fasespecifieke kwaliteitskenmerken (Beargumenteer dat jouw didactisch handelen kenmerken vertoont die eigen zijn aan een goede uitvoering van deze fase.)	Iedere fase heeft bepaalde kwaliteitskenmerken, eigenschappen van een goed uitgevoerde fase die specifiek zijn voor die fase. Zo kan het bij de eerste fase, Aandacht richten op lesdoelen en voorkennis activeren, verstandig zijn om een bepaalde type <i>advance organizer</i> te gebruiken. Of je een advance organizer gebruikt, welke type je dan gebruikt en waarom je dat doet, zijn kwesties die hier verantwoord worden.
Motivatie (Beargumenteer dat je door jouw didactisch handelen, waaronder feedback, de leermotivatatie van jouw lerenden positief beïnvloedt.)	Verschillende theorieën over motivatie passeren tijdens deze cursus de revue. Vanuit deze theorieën kan beargumenteerd worden dat je door jouw didactisch handelen de motivatie van de leerlingen vergroot. Let er wel op dat de aandacht hierbij echt uitgaat naar jouw didactisch handelen. Betekent dit dat je bijvoorbeeld geen aandacht zou kunnen besteden aan

³ De omschrijvingen van de lesfasen zijn gebaseerd op (Geerts & Van Kralingen, 2020)

	verbondenheid? Nee, dit kan wel maar dan altijd verweven met didactisch handelen. Dat kan vorm krijgen door bijvoorbeeld bewust de namen van jouw leerlingen te gebruiken in de door jou gegeven voorbeelden of door te kiezen voor een specifieke groepssamenstelling.
Niveau (Beargumenteer dat de leeractiviteiten aansluiten bij het beheersingsniveau van de lesdoelen.)	In de lesdoelen gericht op de te leren vakonderdelen is altijd impliciet een bepaald beheersingsniveau aanwezig. Als de leerlingen volgens het leerdoel bijvoorbeeld iets uit moeten kunnen rekenen, dan is dit beheersingsniveau op zijn minst het Begrijpen-niveau uit de OBIT-taxonomie. De leeractiviteiten zullen dan ook afgestemd moeten zijn op dit niveau. Alleen aandacht besteden aan de formules die je zou kunnen gebruiken om iets uit te rekenen zonder daadwerkelijk te gaan rekenen is dan niet genoeg. Je beargumenteert dat de activiteiten juist wel op niveau zijn en dat de leeractiviteiten en de (op de vakstof gerichte) leerdoelen op elkaar aansluiten. Zo laat je zien dat er (deels) sprake is van constructive alignment (Biggs & Tang, 2011).
Overige sleutelbegrippen (Beargumenteer dat je invulling geeft aan de volgende sleutelbegrippen: zichtbaarheid van het leren, individuele aanspreekbaarheid en betekenis.)	Met 'motivatie' en 'niveau' zijn twee van de zes sleutelbegrippen (Van Ast, De Loor, & Spijkerboer, 2020, p. 19) behandeld. Zichtbaarheid van het leren, individuele aanspreekbaarheid, betekenis en structuur zijn nog niet aan bod geweest. Bij dit onderdeel verantwoord je jouw handelen vanuit deze sleutelbegrippen, met uitzondering van structuur. Hoewel deze sleutelbegrippen niet elk een eigen rij hebben, is het wel de bedoeling in elke fase aan alle sleutelbegrippen aandacht te besteden. Voor de verantwoording geef je aan waar jouw didactisch handelen voor zorgt: zichtbaarheid van het leren, individuele aanspreekbaarheid of juist betekenis en leg je uit hoe jouw didactisch handelen dit doet. Sluit je met jouw voorbeelden aan bij de leefwereld van leerlingen en hoop je zo betekenis te geven, dan leg je ook uit hoe je op deze manier betekenis geeft.
Leerstrategieën (Beargumenteer dat je de lerenden aanzet tot het gebruik	Door op een bepaalde manier les te geven stimuleer je bij leerlingen de inzet van bepaalde leerstrategieën. Als je bijvoorbeeld in jouw les bewust teruggrijp op stof van enkele weken geleden, dan kan dit bijdragen aan het realiseren van gespreide oefening (Surma et al.,

van effectieve leerstrategieën.)	2019), een effectieve leerstrategie. Als je leerlingen allerlei zaken laat onderstrepen, dan stimuleer je de inzet van een ineffektieve leerstrategie. Beargumenteer dat de leerstrategieën die de leerlingen als gevolg van jouw les inzetten effectief is.
Geheugen (Beargumenteer dat je in jouw didactisch handelen rekening houdt met de werking van het menselijke geheugen.)	Op elk moment van de les wil je dat de leerlingen onthouden wat zij leren. Op subtiele en minder subtiele wijzen kan je bijdragen aan dit onthouden. Door bijvoorbeeld jouw lesdoelen niet voor te lezen, maar ze door de leerlingen te laten lezen overbelast je het werkgeheugen niet (Surma et al., 2019).
Fase 2	Informatie of uitleg geven
Fasespecifieke kwaliteitskenmerken (Beargumenteer dat jouw didactisch handelen kenmerken vertoont die eigen zijn aan een goede uitvoering van deze fase.)	
Motivatie (Beargumenteer dat je door jouw didactisch handelen, waaronder feedback, de leermotivatie van jouw lerenden positief beïnvloedt.)	
Niveau (Beargumenteer dat de leeractiviteiten aansluiten bij het beheersingsniveau van de lesdoelen.)	
Overige sleutelbegrippen (Beargumenteer dat je invulling geeft aan de volgende sleutelbegrippen: zichtbaarheid van het leren, individuele aanspreekbaarheid en betekenis.)	

Leerstrategieën (Beargumenteer dat je de lerenden aanzet tot het gebruik van effectieve leerstrategieën.)	
Geheugen (Beargumenteer dat je in jouw didactisch handelen rekening houdt met de werking van het menselijke geheugen.)	
Fase 3	Controleren of de informatie is overgekomen
Fasespecifieke kwaliteitskenmerken (Beargumenteer dat jouw didactisch handelen kenmerken vertoont die eigen zijn aan een goede uitvoering van deze fase.)	
Motivatie (Beargumenteer dat je door jouw didactisch handelen, waaronder feedback, de leermotivatie van jouw lerenden positief beïnvloedt.)	
Niveau (Beargumenteer dat de leeractiviteiten aansluiten bij het beheersingsniveau van de lesdoelen.)	
Overige sleutelbegrippen (Beargumenteer dat je invulling geeft aan de volgende sleutelbegrippen: zichtbaarheid van het leren, individuele aanspreekbaarheid en betekenis.)	

Leerstrategieën (Beargumenteer dat je de lerenden aanzet tot het gebruik van effectieve leerstrategieën.)	
Geheugen (Beargumenteer dat je in jouw didactisch handelen rekening houdt met de werking van het menselijke geheugen.)	
Fase 4	Onder begeleiding oefenen
Fasespecifieke kwaliteitskenmerken (Beargumenteer dat jouw didactisch handelen kenmerken vertoont die eigen zijn aan een goede uitvoering van deze fase.)	
Motivatie (Beargumenteer dat je door jouw didactisch handelen, waaronder feedback, de leermotivatie van jouw lerenden positief beïnvloedt.)	
Niveau (Beargumenteer dat de leeractiviteiten aansluiten bij het beheersingsniveau van de lesdoelen.)	
Overige sleutelbegrippen (Beargumenteer dat je invulling geeft aan de volgende sleutelbegrippen: zichtbaarheid van het leren, individuele aanspreekbaarheid en betekenis.)	

Leerstrategieën (Beargumenteer dat je de lerenden aanzet tot het gebruik van effectieve leerstrategieën.)	
Geheugen (Beargumenteer dat je in jouw didactisch handelen rekening houdt met de werking van het menselijke geheugen.)	
Fases 5 & 6	Instructie geven op zelfwerkzaamheid & zelfstandig oefenen
Fasespecifieke kwaliteitskenmerken (Beargumenteer dat jouw didactisch handelen kenmerken vertoont die eigen zijn aan een goede uitvoering van deze fase.)	
Motivatie (Beargumenteer dat je door jouw didactisch handelen, waaronder feedback, de leermotivatie van jouw lerenden positief beïnvloedt.)	
Niveau (Beargumenteer dat de leeractiviteiten aansluiten bij het beheersingsniveau van de lesdoelen.)	
Overige sleutelbegrippen (Beargumenteer dat je invulling geeft aan de volgende sleutelbegrippen: zichtbaarheid van het leren, individuele	

aanspreekbaarheid en betekenis.)	
Leerstrategieën (Beargumenteer dat je de lerenden aanzet tot het gebruik van effectieve leerstrategieën.)	
Geheugen (Beargumenteer dat je in jouw didactisch handelen rekening houdt met de werking van het menselijke geheugen.)	
Fase 7	Afsluiten op de kernbegrippen, vooruitblikken op de nieuwe leerstof en huiswerk opgeven
Fasespecifieke kwaliteitskenmerken (Beargumenteer dat jouw didactisch handelen kenmerken vertoont die eigen zijn aan een goede uitvoering van deze fase.)	
Motivatie (Beargumenteer dat je door jouw didactisch handelen, waaronder feedback, de leermotivatie van jouw lerenden positief beïnvloedt.)	
Niveau (Beargumenteer dat de leeractiviteiten aansluiten bij het beheersingsniveau van de lesdoelen.)	
Overige sleutelbegrippen (Beargumenteer dat je invulling geeft aan de volgende sleutelbegrippen:	

zichtbaarheid van het leren, individuele aanspreekbaarheid en betekenis.)	
Leerstrategieën (Beargumenteer dat je de lerenden aanzet tot het gebruik van effectieve leerstrategieën.)	
Geheugen (Beargumenteer dat je in jouw didactisch handelen rekening houdt met de werking van het menselijke geheugen.)	

Bronnen

- Beunk, G. J., Geerts, W., Gootzen, M., & Revet, J. (2017). Kennisbasis generiek tweedegraadslerarenopleiding [Pdf-document]. Geraadpleegd van <https://kennisbases.10voordeleraar.nl/pdf/kennisbasis-bachelor-algemene-economie-1-0.pdf>
- Biggs, J. B., & Tang, C. S. (2011). *Teaching for quality learning at university: What the student does* (4de dr.). Maidenhead: McGraw-Hill.
- Brown, C., Schildkamp, K., & Hubers, M. D. (2017). Combining the best of two worlds: A conceptual proposal for evidence-informed school improvement. *Educational research*, 59(2), 154–172. <https://doi.org/10.1080/00131881.2017.1304327>
- Geerts, W., & Van Kralingen, R. (2020). *Handboek voor leraren* (3de dr.). Bussum: Coutinho.
- Hajer, M., & Meestringa, T. (2020). *Handboek taalgericht vakonderwijs* (4de dr.). Bussum: Coutinho.
- Hoobroeckx, F., & Haak, E. M. (2006). *Onderwijskundig ontwerpen*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.
- Kirschner, P., Claessens, L., Raaijmakers, S., & Ros, B. (2019). *Op de schouders van reuzen: Inspirerende inzichten uit de cognitieve psychologie voor leerkrachten*. Meppel: Ten Brink.
- Surma, T., Vanhoywegen, K., Sluijsmans, D., Camps, G., Muijs, D., & Kirschner, P., A. (2019). *Wijze lessen: Twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek*. Meppel: Ten Brink.
- Van Ast, M., De Loor, O., & Spijkerboer, L. (2020). *Effectief leren: De docent als regisseur*. Groningen: Noordhoff.
- Van der Vegt, A. L., & De Jong, A. (2016). Antwoordformulier Kennisrotonde [Pdf-document]. Geraadpleegd 6 juli 2021, van <https://www.kennisrotonde.nl/sites/kennisrotonde/files/migrate/069-Antwoordformulier-Wat-is-het-effect-van-huiswerk-op-het-leerrendement-en-de-schoolprestaties-van-de-leerling.pdf>
- Voerman, L. (2018). Effectief coachen is vragen stellen én feedback geven. *Beter begeleiden*, 24–29.